

G Y U L A F I L E S T Á R

AZ SZÉKELSÉGNEK BOCSKAI MELLÉ VALÓ
ÁLLÁSÁNAK BIZONYOS EREDETI

Az urak és a nemesség legelőször az székelséget nemzet-
ségek közzül való szolgáló rendek által tentálták, kik partim
oda föl Bocskai hadában, partim ittben az nemesség háta
mögött szolgáltanak. Ezeketül ugy mint székely atyjokfiaktúl
tudakoztak az székelyek, mint és hogy vagyon oda fel Bocskai
uram állapotja. Ezek pedetentim hol egyszer, hol másszor
eleikben adták a dolgot, tanquam aliud agendo, minemű néppel
vagyon, mennyét proficiált eddig, mi remenség lehet felőle, és
hogy nem valami rész szerint való indulat ez, hanem az egész
magyarság ehez két kézzel nyult, elannira, hogy hasonló egyes-
ség soha még az magyar közt nem lett volna, és hogy az török
császár is minden erejével mellettek volna. Mentek tovább az
dologban és tudakoztak azon az székelyek, ti, ugymond, mi
testink, véreink vattok, mondjátok meg igazán nekünk, valjon
nem emlékeznejek-e meg valaha az nemesség az székelség miatt
rajtok esett veszedelemről. Amazok ezt az opiniót benne
fölötte igen destruálták és azt mondták, hogy ne adja isten azt,
hogy nemzetségek árulói legyenek, de azt csak meg se gondolják
soha, mert más volna most a dolog. Bocskai pedig ezen ugyan
fogadást tett volna, hogy ha ki mind atyját anyját nékie
megölte volna is, csak térjen hozzá, soha semmiről meg nem
emlékezik. És hogy vagy volt módja az magyar nemzetségnek
előmeneteliben, de most volna az, kit senki soha nem tudott
volna csak reménleni is. De legfűebb argumentomok, az kivel
az székelséget elhajtották: «Az istenre kínszeritünk, ugymond,
fejenként bennetek ugymint vér szerint való atyánkfiat, hogy
jól meglássátok, mit cselekesztek, magatokat velünk együtt el
ne veszessétek. Mert az egész nemesség mind Bocskai mellett

vagyon, azok is, az kik az török közt búdosnak, mind nála vannak, sólt azok fű emberek utánna. Eszekben jut azoknak sok atyjokfiainak ti miattatok lett halála. Ha mit akartok cselekedni, most vagyon módotok benne. Most eleit vehetitek. Nem keltek soha az nemesség keze alá; ha ezt nem cselekeditek, azelőtt jobbágyok voltatok, de ennekutánna jobbágyok sem lesztek, szörnyen romlatok, egy bennetek meg nem marad.» Ez az acies tantum valuit, hogy azután szüntelen csak consul-tádkodtak, mit kellessék cselekedniek. Így végeztek oztán egymással. És ugy eskettenek öszve egymás kezén erős hit alatt, igy bocsátták Bocskaihoz. Accedált Konkolinak és az több köztök való kapitányoknak insolentiájok, kik impotenter dominálkottak közöttök, idegenek lévén (kit legnehezben szenved az székely, holott még az ű magok közt való kapitánt sem szenvedhetik meg könnyen). Ezek, hogy az udvarheliekre viszik volt a több székelséget, hogy azokat elégessék, inter eundum ugy vették eszekben magokat hova mennének, és hogy nem volna nekik jó vérekre támadniok, ugy proclamálták az dolgot és az kapitányok is ugy futamodtak meg mind Konkoli és mind a többi.

Egy Kovács Máté nevő ember vagyon köztök. Ennél nagyobb ellensége az nemességnek egész az székelyek közt nem volt, ez hajlott volt meg még az kapitánok megfutása előtt idején korán; ha az el nem hajlott volna, az székelség most is az római császár mellett volna; igen nagy autoritása vagyon az székelség között ennek, noha paraszt ember volt. Most az egész gyalog székelységnek az kapitányok és magno comitatu incedit, mint akármely fű ur, mikor in publicum prodeál. Ez regalis persona és maga kezével is sok nemes embert vágott le. Ez oka megtérésének, mert félt, hogy ha az magyar lészen fölső, valamikor meg kell néki érette lakolni. Ez okon hajlott idejekorán Bocskai mellé és a többit is arra kínszergette.

Véget érvén az székelség Bocskai urammal, minek utánna megeskettek volna nekie, mentenek nagy apparatussal az szászokra és iszonyu dulást tevén mindenütt; mikor látnájak az szászság, hogy se falu, se kastélyok túlök meg nem maradhatna, vették compositióra az dolgot, találták meg közönséges akaratból az székelyeket, hogy csenedesdjének meg, ne rontsák, vesszessék ennél is inkább veszett hazájokat, gondolják meg, hogy keresztény felebarátjokkal volna dolgok, kikkel eleitül fogván egy országban és egy fejedelem alatt való gensék voltak, nem pogányokval, nem volnának űk is idegenek hazájok-

nak megmaradására való jó igyekezettől, nem is gyönyörköd-
nének az veszedelemben, sőt ha mi jobb állapotja az szegény
hazának affulgeálna valahonnét, készek volnának űk is azt
minden tehetségekkal promoveálni és velek együtt élni és halni
ha ugy kívántatnéjek. Sőt ugyan elvégezett akaratjok volna,
hogy gyűlést csinálnának Szebenben, az holott minden dolgok-
ról mint jó hazafiai ugy akarnak végezni, és hogy ne láttassanak
csak üdöt mulattatni velek, erre kötik magokat, hogy az székel-
ségtől semmi okon el nem akarnának szakadni, se semmiképpen,
az jó elkezdett dologban akadálykodni, holott immár látják,
hogy mind az nemesség, mind az magyarság megegyezett volna.
Interponálták ez dologban magokat az brassaiak és szebeniek.
Ekképpen tetszik a dolog az székeltségnek is, és elhozván hado-
kat az szászság közül, paulo post re ipsa eszekben veszik, hogy
nem egyéb volt az szászok dolga, hanem csak mind azon csa-
lárság, mert ezalatt űk, ugy vagyon, hogy convocálták az
gyűlésre egymást, de azért Rác Györgyöt [császári kapitány,
akit Basta Erdélyben hagyott maga helyett] Havasalföldében
titkon az vajdához bebocsátták és pénzzel elegendőképpen
instruálták. De commodum evenit, hogy az havasali vajdának
oly hada immár nem volt, mert igen elbocsátgatta volt hadát,
letevén fűzetéseket is, mivelhogy az török császár zászlaját is
elvette volt, noha az vajda mint álnok lator ember minden-
képpen örömet promoveálta volna dolgát. Az vajda hadának
az veleje nyolcz szász magyarból állott, kik válogatottak volta-
nak és sok ideig Havasalföldében vitéz módra forgolódtnak,
az hol megkölletett. Ezeket Rác György igen solicitálta, két
hópénzt ígirt mindeniknek és azonképpen jószágot mindenik-
nek Erdélben (mert most igen osztogatja az jószágot Meggye-
sen). De azoktul csak ilyen válasza lett, hogy ne adja Isten
azt, hogy mégis tovább rontsák nemzetségeket, elég romlására
voltak nemzetségeknak, kin fáj szűik mindörökken, kiről kétség
nélkül isten előtt nagy számadások is leszen. Értették volna
nemzetségeknak megegyesülését és vélek akarnának mind élni
és mind halni. Mindazonáltal találtattak valami emberi barmok
ex mancipia vilissima, ugy mint 400 kozák és valami 200 magyar
is, kik melléje adták magokat és kijüttek vele.

Ez alatt az gyűlés meglett Szebenben és midőn voxra
ment volna az dolog, ha megadják-e vagy nem: reá mentek
egyenlő akaratból, hogy megadják, ne akadálkodjanak csak űk
a dologban, holott immár egyéb nemzetség itt Erdélben és oda
föl is az magyarság megalkott volna, és hogy az előtt való

esztendőkbén is csak azt köllött volna cselekedniek, nem lett volna anni veszedelme ez országnak, Lucz Gál az polgármester aperte megmondotta, hogy az némettül bár semmi oltalmat ne reménljenek, mert volt volna ú Prágában és tudnája, mint volna ott a dolog, hanem fogjanak másképpen az dologhoz. Kettei fölköltenek azonnal Régeni János és Sirmer Antal, és protestáltak, hogy ük az római császár mellől halálíg el nem állanak. Ha külömben nem lehet és az várat megadják is, házokban is berekeszkednek, ott hálnak meg inkább, és onnét vonyatják ki az ellenséggel magokat. Kiknek Lucz Gál azt mondta: ne féljenek azon, hogy az ellenség vonja ki házokból, léssen oly más is, ki kivonsza házokból.

Mindazonáltal két lovas legént küldtenek mingyarást az gyűlés után Bocskaihoz.

Az segesváriak penig ugyan meg is eskettek Bocskai uramnak. Ezalatt Rác György is Havasalföldéből megérkezett, és alattomban az városokkal practicálni kezdett, kiből oztán az meggyesi laniena is következett, és Meggyesnek ujonnan elpártolása, Bocskai uram praesidiomjának bevétele után. Látván ezbeli csalárdságát az szászságnak az székelyek és Meggyes alól is mint beszélgették el őket, kihez akkor könnyen hozzáférhettenek volna, ütöttek Berthalomra és a kik az kastélyon kívül voltak, azokat földúlták, 132 embert vágtanak le, pastore quoque ejusdem loci occiso [megölvén a falu papját is]. Interim Gyulaffi is bejűtt és Kelementelkén gyűlést celebrált. De mind ennek az gyűlésnek summáját, mind pedig egyebet a mi ide való dolog volna, megirtam másutt bőségesen, mind az székeségnek meghajlásával együtt, mi okból indulttanak föl, hogy Bocskai uram mellé támodjanak.

Bejűén Gyulaffi [László, Bocskai erdélyi generálisa] ez országban, quia omnia in eo erant, ut sicularum viribus nitertur [mivel mindenki azon volt, hogy a székelyekre támaszkodják], tetszett ez szükségesnek lenni, hogy recta az székelyek közzé menjen, ut et confirmaret eos sua praesentia magis in fide Bocskai, et moveret autoritate ad ea, in quibus postea eorum opera fuerit usus. Értvén az székeség jelenlétét, Kórógy-Szent-Mártonra kezdtének gyülekezni mindaddig, míg teljességgel mint oda érkeznének minden felől hivataljára. Mindazonáltal mint olyan paraszt nép, ki házánál az paraszti dologhoz és munkához szokott inkább, hogy sem mint az hadakozáshoz, igen későre indultak ki helekből, noha igen sollicitálta Gyulaffi levele által őket, értvén Rác Györgynek is készületit,

az java és fegyverese az székeltségnek és az szine inkább mind otthon maradt volt, csak valami gazuta népet bocsáttak volt Gyulaffi mellé, corrupálván az kapitánokat adománynyal szokások szerint, elannira, hogy két vagy három ökörért kétszáz és háromszáz székel is, a ki adhatott, immunissá tettek a militia alól az hadnagyok, mely dologért annak utánna, mikor kitudatott volna és Gyulaffi is exostulált volna velek, post irruptionem Georgii Rác, nem kevés zöndülés volt ű magok közt is az székeltség közt. Végre arra kötelezték Gyulaffinak magokat egész székeltségül, hogy kikeresik magok, kik cselekedték ezt a fogatkozást, és voltaképpen megbüntetik.

Accedált ez is az importunitas, hogy azelőtt való napokban mingyárást az urak az kelementelki gyűlés után praetendálván azt, hogy semmi tábori készülettel nem volnának, kiki mind házához kéredzett Gyulaffitul, hogy paratiorkak recurrálhassanak [készültebben jöjjenek vissza]. Gyulaffi, noha látnája, hogy az üdö mást kívánna és hogy efféle absentianak most hele nem volna, kedvetlen érte volt a dologhoz. Legfőbb argumentumok ez volt az uraknak, hogy űk Székely-Vásárhelre ugy jüttenek, mint gyűlésre, nem ugy mint hadban, sem szolgáljok, sem semminemű hadi szerszámok velek nem volna. Sátorokkal is, azonképpen élésszerekkel és szolgáljokkal készen nem volnának, hanem menten ismét megjünnének, kit mindazonáltal nem praestáltak, noha postán is hivatta azután Gyulaffi űket, hanem akkor érkeztenek, mikor immár Rác György meg is vásárlott volt vele és talán akkor sem siettek volna el házoktul, ha az mienkeken esett nyavalyát nem hallották volna. Ezek pedig voltanak Bornemisza Boldizsár, Mindszenti Benedek, Bogáti Menyhárt, Erdéli István, Vass Ferencz és a többi sokan.

Az gyűlésről Kelementelkéről jüt Gyulaffi Kóro-Szent-Mártonra, ott el kellett az legöregebbik álgjut hadni, mivel: hogy egyik kereke eltörött volt. Kóro-Szent-Mártonról (mely hel Székelyvásárhel közt és Segesvár közt vagon és Megyestül három mérföldön vagon) szállott Gyulaffi cum quinque hominum millibus Ebesfalva (mely az Apafiak kastélya) és Holdvelág közzé, mely Hódvelág saxonica communitas, az Nagy-Kikellón tul egy hegy alá. Itt nem tudván Rác Györgynek semmi álnoksága felől semmit Gyulaffi, mivelhogy gyakran irkált Gyulaffinak, hogy ez a haza nevelte űtet és minden elemeneteli innét volt, nem igyekeznék véteni, sólt, a mit ekédig cselekedett is, maga személyéért és életének megmaradásáért cselekedte volna; tettette annakokáért azt, hogy ű

kész a fegyvert letenni, mutassanak méltóságához való elegendő helyt nekie, kin ű is megnyughassék, mert ű minden javait itt consequálta volna, nem is búdoshatnéjek immár ű tovább vénségének idején, nevezetesképpen penig RácZ György Vécset, Vinczet Fejérvár mellett, Vajda-Hunyadját kívánta. De megtetszett azután, hogy csak mind azon csalárdság volt. Ehez képeSt hitelt adván Gyulaffi nekie, securiusb ágáltak az táborban, hogy sem mint illet voltna. Augeálta az bátorságot benne az szebenieknek is jelenlétek, kik ismét mind az magok és mind az szászság dolgát ujonnan kezdették volt tractálni Gyulaffival Fejér Mihály az brassai fűpolgár által, ki mellé Haller Gábort adjungálta volt Gyulaffi az szebenieknek instantiájára, hogy az válaszszal visszamenjen Fejér Mihálylyal Szebenben. Annyiban volt immár a dolog, hogy ha ez dolog nem esett volna, az egész szászság dolga jó végben ment volna, holott quaecunque poterant obvenire, immár minden difficultásokon utrinque általmentenek volt mind az két fél.

Ascensionának estin, mikor el akarnának az követek Szebenben indulni, Fejér Mihály csak azon kérte istenért Gyulaffit, hogy csak eddig az harmad napig vigyáztasson erősen, míg űk Haller Gáborral Szebenből megjűnek, mert bizonyosan végére ment, hogy RácZ György az kétségben esett ember ebben az harmad napban megpróbálja űket, elvégezett dolog nála. Én úgymond Fejér Mihály, reá felelek erre, sölt ugyan életemet is kötöm, kinél drágább marhám nincsen, hogy én az szászsággal mindent jó végben viszek.

Igy ment el együtt Haller Gáborral.

Ugyan azon nap szökött el RácZ Györgynek egy fű inasa, Mihály neű, magyar fiu RácZ Györgynek egy fű lován, mivel-hogy értette vala, körülötte levén RácZ Györgynek, mit végezett volt, és mint akarja az Gyulaffi táborát megűtni. Ez kijargalván Meggyesből, mintha az ura táborába menne, menten ment Gyulaffihoz és megmondta neki, hogy vigyáztasson, mert bizonyosan elhigyje, hogy megűti az táborát RácZ György, minden végezésekben ott lett volna, és nemzetségéhez való szereteti adta cselekedni, hogy kijűjjon és megjelentse. Paulo post ugyan azon nap, tudniillik áldozó estin az birthalmiak is embereket bocsáták Gyulaffihoz ilyen szóval: mi immár hitések vagyunk Bocskai urunkhoz ű nagyságához, és tartozunk vele, hogy megizenjük, igen jól vigyáztasson Nagyságod, mert vagy ez éjjel vagy az következendón reád jű RácZ György személye szerint és megűti az táborát. Ehez képeSt noha Gyulaffi publice

megkiáltatta az táborban ugyanazon estve, hogy minden ember józan legyen és vigyázzon, mindazon által malo ac necessario quodam fato, örülvén azon az had népe, hogy immár az szászokkal való elindult békességet érően viselnéjek, erre való képezt örömben az italtúl meg nem szüntenek. Az bor is penig közöttök, kit széllal az százság közt praedaltanak volt, oly bőséges volt, hogy alig volt oly rossz kaliba, ki mellett két és gyakran három hordó bor nem volt. Minden két vagy három hajdunak volt inkább egy hordó bora, az székeleyeknek is azonképpen; el is széledtenek volt fölötte igen az táborbeliek, ki imide ki amoda volt zsákmánra az szászok közzé benne. Mind széllal voltanak élés és barom kóborlani, öt mérföldig elmentenek és szintén Kis-Selkig is az szászok közé. Az kik penig az táborban voltak, ki ide és ki amoda dülénkezett részegség miatt benne.

Rebus sic consitutis cognita re per exploratores Georgius Rác nulli conscio, estve késén, hogy az kaput be akarták tenni, kiindult Megyesből és Birthalom felől egy szoroson, az honnét reménleni sem tudták volna, hozta el hadát, volt vele kétezer ember, kiknek négy száza lovag volt, az többi gyalogság volt mind, az szászok és az föld népe közzül valók. Az mely lovagot mondok, hogy 400 volt, azok kozákokból és rácokból állottanak. Ezeket Havasalföldéből hozta volt ki vele. Magyar is volt 200 lovas, ezeket is onnét hozta volt ki vele, volt német is vele, kik felől oda föl emlékezem, hogy Lippából kitudták volt őket, ugy mint harmadfél száz. De ezek az nemesek közt az dévai németekben is valának kapitán János Cyommer alatt valók, Cra kapitán is velek.

Ezeket mikor sok csavargással éten étczaka az erdőkön, az szorosságon elhozta volna, nem az okon, hogy Gyulaffival megvíjjon, hanem hogy lövő szerszámátul foszhassa meg, kitül leginkább félt, mert hogy megvitt volna vele, arra Rác György elegendő nem volt. Áldozó napján szép verratva, meg nézvéen fölül az hegyről minden vigyázatlanóságokat, jelt adván az vele valóknak, nyakokban szállította alá az erdéből hadát és két felől ütötték meg az tábor, kiknek oly volt vigyázatlanóságok, hogy különben eszekben nem vették, hogy rajtok vannak, hanem csak szintén akkor, mikor lüni és vágni kezdték őket; ő maga Rác György fölül az erdéből nézte a dolgot, alá júni hadában nem merészelvén, mint tolvaj. Megverradván immár, Gyulaffi táborában Jézust is kiáltottak vala az tábornak szokása szerint, és ismét ledülvén ágyokban, ki elaludt, ki

lovát vitte jól el ki az mezőkre, az hol jobb füet találtak, mivel hogy éjjel kiki mind mellette tartotta lovát, és verradva sokan vittén vitték jobb füre. Ezt csak nézte onnét feljül Ráczy György, és látván igen jó módját az dologban, ugy eresztette reájok népét az miénkekre, kik alatt az hegyoldalban feküdtek, de fölötte mód nélkül, holott nem együtt voltak, mint tábor szokott fekünni, hanem mind alá az víz mellett széllé voltak, imitt-amott, az hol jobb füet találtak, fölötte távúl egymástól, el tova alá az Apafi vadkerte is rakva volt velek.

Először is Gyulaffi sátorára rohantanak három zászlóval, de annak előtte csak igen kevés üdővel találkozik oda Sárközi Máté, Sigmondnak az régi kék darabontok közül megmaradt tizedese, ki mind ez ideig Gyaluban lakott Sennyeinél vice-porkolábságon. Ez kapta mingyárást Gyulaffinak egy pej-paripáját, kit azelőtt Gyulaffi Csáki Istvántul vett volt 200 aranyon, arra helhezheté föl hirtelen az erőtlen embert, és így elszaladván harmad magával Gyulaffi tart föl az erdőkre Segesvár felé, nem mervén általtartani az Kiköllön Hódvelágra, holott iszonyu tolyankozás, sivás, rivás volt az hidon, az volt jobb, az ki az partnak ugordhatott be az Kiköllőben nyakra füre. Legelőször is hogy az tábor megütötték, az lövőszerszámot az németek lepték el; kit látván Gyulaffi, szerte-széllé jargalván az táborban biztatta népét és istenért kérte nagy föl-szóval őket, hogy ne fussanak, mert nincs semmi derék erő rajtok, és hogy övék volna az nyereség; de haszontalan volt minden intés, a volt jobb benne, a ki általszaladhatott az Kiköllön Hódvelág felé. Látván ezt Gyulaffi, úgy kinszerített megindulni. In summa a mig az ráczok és kozákok az hajduságon pepecseltek, vágták és ölték volna őket, mindaddig is Gyulaffi széllé jargalt köztök és biztatta őket. Az taraczkkal lúhettek csak egyet, mingyárást elvették tülök és az mellette való német pattanyusokat levágták, mind is egy szaladt el benne. Az kúvári és láposvidéki oláhokban is, az lövőszerszámot kik őrizték, sokan vesztenek és az aranyosszékiekbe is. Ezt látván Gyulaffi, úgy indult meg. Először is az székeltség futamodott meg, semmi férfihoz illendő bátorság nem lévén Petki Jánosban, az székeltség generálisában, ki az derék székel-séggel mindgyárást turpiter elfutamodott. Háromszáz kopjás válogatott székelvált ki az több székelvek közül, ezek öszve-verték magokat, és mingyárást az Ráczy György alájütt lovag-jára akartak ütni; meg is verheték volna csak ezek is minden hadát Ráczy Györgynek, hanem az csatej patej közt futtában

találkozott oda Petki János és felszóval kiáltotta, hogy fusson a ki futhat, mert, ugymond, oda vagyunk. Ezen megrémülvén azok is megfutamtanak, és így Szentgyörgyig, azaz két nagy mérföldig meg nem állott sohol Petki János, mind futott. Be sem tért pedig oda is Szentgyörgyre az édesanyjához, hanem bekiáltott az falura, hogy fussanak, mert oda vagyon az dolog. Ott is mindeneget elrémétt; kiért most nagy contemptusban vagyon és az anyja is igen megpirongatta azután érette. Dánosnál Petki Mátyus Jánosval az csiki és gyirgyai kapitánnal öszvetalálkozott, ki nagy haddal jü volt Gyulaffi mellé és immár ha az miénkeken az tentatio meg nem esett volna, délre az Gyulaffi táborában beérkezett volna; kérte Petkit, hogy megtérjen és ilyen gonosz példát ne adjon, magát is megböcsülje, de semmi benne nem költ, futotton futott, a mig el nem unta. Akkor oly nagy sietséggel hozta volt ki az Háromszéket Bedő István, megértvén Gyulaffin esett dolgot, hogy két napra kiérkezett volt, kin minden ember csodálkozott. Az székelyeknek az talpakon is kiserkedezett az vér az nagy jövősbén, ü magok penig az székelyek azt mondták, hogy senki soha ugy föl nem vette volt még ez ideig őket, el annira, hogy csak szintén az igen ifjacsák és az asszoni állatok maradtak volt otthon Székelyföldén. Erdéli István uram azt mondja, hogy soha senki nem hinnéje, mely szép had volt az, és hogy csak az igen válogatottja is volt hét ezer. Ezek égették meg az alsó városát Segesvárnak, csak az maradt meg, az mi az várhoz közel volt. A mi az lapályon volt elégett.

Az Gyulaffin esett cladesben legjobban viselték Rác György ellen magokat az fejeváriak és az aranyasszékiek, Bedő István is és Vécsey Fábían mindvégig vitézül forgolódtanak. Kun István is azonképpen. Voltanak az régi kék darabantok közöttök ennihányak Fejérvárról. Ezek, midőn mind az tábor elfutott volna is, megsereglettenek, emberül vittanak, végre látván, hogy senki meg nem segélli őket, megindultak úk is, és nagy sok ideig mind harczolva mentek, ugy kapták az erdőt és ugy mentek el.

Ezt a miénkek csak vigyázatlanságok miatt szenvedték, mert csak az ezer hajdu is megverte volna minden hadát Rác Györgynek, ha vigyáztanak volna és ellenségeket semminek nem vélték volna. Nyilván való dolog is ez és tagadhatatlan, hogyha vagy éjjel vagy hajnalban ütötte volna meg őket Rác György, igen kevés ment volna el az miénkekben, de tartott ú is és félelmesen viselte hadát, nem is hitt annyit másnak a

miénkek felől, mint a maga szemének, ű maga akarta meglátni. Tudta azt is, az éjjeli dolog miben jár, temere periclitálni nem akart. Nem is köllött neki egyéb az lövő szerszámnál. Félt azon is, hogy vigyázásban vagy az Gyulaffi hada és gonoszul jár. Hanem megvárták az verradtát és látván az vigyázatlanságot, ugy bocsátott reá alá az erdőből Rác György is, de távul nézte, bizonyos dolog, ű maga ott nem volt, kiből megtetszik, hogy nem vitéz ember, hanem csak az álnokság hordozza.

Az hol ez az Rác György által lett fallacia a magyarokon esett, harmadfél mérföld Meggyeshez, csak tul egy kevéssel Ebesfalván, Ebesfalva és Holdvelág közt, az miénkek az hegy alatt voltak és előttök a Nagy-Kikellő volt. Rác György megkerülvén űket, csak nyakokban ereszkedett alá.

Egy Nagy Mihály nevű katona is volt Gyulaffi hadában akkor, ki igen emberül viselte magát, huszad avagy 25. magával közzéjek ütötte az kozákoknak magát vitéz módra. Nagy sokáig harczolt, ebek, ugymond, rajtatok halok meg, futó nevet soha nem viseltem. Három kozáknak vette csak ű maga fejét, melyeket az kozákok közzé háított. Kozákfű volna, ugymond, ez, ebek. Végre egy kozák találta általlüni kézijből az vékonyán és azon kérte űket szidalmazván, hogy vegyék fejét immár. Ezt kívántam, úgy mond, hogy rajtatok halhassak meg.

Gyulaffi mind ilyen kétséges dologban is nagy magnanimitását mutatta, kit azelőtt való változásokban itt Erdélyben senki nem cselekedett. Az erdőn búdosván harmad magával in summis periculis, valami három gyalog székely találkozott reá, kik Sárdra vezérlették. Itt találkozott öszve Mátyus Jánosval az csiki és gyirgyai kapitánnal, ki csak hadának az eleivel érkezett volt akkor oda, útban lévén azért hadának az dereka is. Itt mindgyárt subsistált Gyulaffi, et collectis reliquiis belli, mindenféle parancsolt erős fenyetség alatt, hogy senki ne fusson, hanem oda gyülekezzenek mindnyájan, mert az vitézlő dolog evel szokott járni. Sokan immár az fő rend közzül, kik Gyulaffit elvesztettnek tartották, dubitáltak, irását látván, és keze irását sedulo scrutálták, csodálván ezt benne, hogy ilyen kevesed magával meg mert gyülekezni, holott még az derék székelség mind hátra volt, hada pedig csak isten tudja széllel hova dispergáltatott volt. Ez tüle hallatott az szó, hogy ugyan akarja egy részére, hogy így esett a dolog, talám immár szót fogadnak, mert én, ugymond, semmire nem vehetem űket.

Item. Az ki az magyarnak hasznát akarnája venni, soha nem kellene bort adni innia.

Vesztenek az Gyulaffi hadából négyszáziglan valók. Fű ember egy sem veszett oly. Zokos Istvánt az Sigmond konyhamesterét mondják hogy oda veszett, az lovát mondják, ki hitván volt, és elállott volna alóla, és így érték volna az ráczok. Torocz-kay László fiát is Christophot mondják hogy ott veszett volna. Ez igen ifjacska volt, annorum circiter 16.

Az Rác György hadában másfél száziglan valót mondanak hogy veszett volna.

Mind ezek közül is legnagyobb kár az lövő szerszám és az por, mely 60 tonnával volt 15 szekéren, melyet Rác György, eleiben fogatván az szekereknek ugyanazon ökröket, a kik vonták azelőtt, elvitetett Meggyesben. Az golyóbisokat az Kikelőben hányatta be. Kiket mind hadnagy által cselekedett.

Ű maga Rác György semmit ott nem késett, hanem sietéssel vissza Megyés felé fogott. Nem is tért soholott harcznak. Hatvan kopjás válogatott volt Mátyus Jánossal utánna, kik mind Sárosig mentenek, de soholott nem érték, ha csak 300 ember lett volna is oda a felé lesben, Rác György el nem mehetett volna. Eljutván Megyeshez Rác György, be nem ment, hanem két álgyut és a port küldte be. Ű maga az törvényfához szállott és mindenfelé strázsákat rendelt.

Szalai Ferencz is csak az clades után értvén az veszedelmet, jött volt Szakmárról (mert szakmári hadnagy és igen vitéz ember) Székelyvásárhelre 200 válogatott lovaggal. Mentenek az Gyulaffi táborából elszaladt hadakban hadnagyokkal Fejérvári Jánossal együtt hozzája honoris causa, hogy salutálják. És mikor bejűttek volna szállására és beköszöntek volna, mond nekik Szalai: Tudnám mit kellene cselekednem, mert föl köllött volna kelnem és előtökben mennem szállásom ajtaján ki, de nem vattok méltók és nem érdemlitek déli alvó, nagy iható, asszonyi állat szüvő és nagy futható szégyenvallott bestye kurvafiak. Leoldjátok az kardot oldalatokról, nem vattok méltók, hogy viseljétek, vitéz embereket illet az. Nem olyan könnyen nyertük valami az lövő szerszámot, a kiket ti ilyen gyalázatosan elvesztétek. Ez is az Szalai menten Gyulaffi mellé ment.

Elérkezvén Rác György Megyes mellé és meglátván az nyert lövő szerszámot, azt mondotta, hogy áll nekie az a lövő szerszám 500 forintjában, kit diversis temporibus az kémeknek adott. Volt pedig az lövő szerszám, kit Rác György elnyert, az mint bizonynal mondá Kemény Boldizsár uram, 2 faltörő

öreg álgyu, egy falkon és egy taraczk. Az álgyukat az szebeniek vették meg túlok.

Az székeltség igen szégyenlette, hogy ez az clades esett volt késedelemek miatt, mert űk assecurálták volt Bocskait, hogy ne küldjön bár ide be semmi hadat, elegek lesznek űk az százságnak meghajtására, és azt ugyan magokra is vették volt. Ráczy György is azért arripiálta volt ezt az occasiót invadendi nostros ilyen hamarjában, mert tudta, hogy az székeltség is induló félben vagyon és azután olyan módja az dologban nem leszen

Die 27. Maji az Ráczy György hadából való ráczyok Enyedre ütötenek circa horam decimam antemeridiam és az városnak minden barmát elhajtották, szám szerint az barom, kit elhajtottak, csak öreg barom, ugymint ökor és ünő barom 560 volt, juh és disznó barom nélkül; mely károkat az városbeliek 10 ezer foréntnál többre böcsültenek, de megunván az német birodalmat, azt mondták, hogy nem gondolnak semmit véle, csak maradhassanak nemzetségek mellett meg.

Die 1. Junii hajnalban hozták meg Gyulaffinak az Háromszéknél való székelly táborból (mert vagy két ezert hadtak volt otthon az székellyekben, hogy táborban legyenek és az havasali vajdára vigyázzanak, ha mit indítana), hogy Raduly vajda reá jü és immár az elei ki is érkezett volna Töröczvára felé. Azon nap mind készétette hadát Gyulaffi és éffélykor elbocsátá 13 száz lovaggal Bedő Istvánt elől, hogy minden dolgot megértsen és occurájon. Ű maga is Gyulaffi másodnap jó reggel megindult utánna Bedő Istvánnak minden hadával, de tizenegy óra tájban jütt posta Bedőtül, kitül Bedő megizente, hogy megtérhet Gyulaffi, nem volna isten segítségével semmi hir jónál egyéb. Az havasali vajdátul jüne 800 magyar ki Gyulaffi mellé, azok volnának, nem egyebek, immár ű az előljárával is öszvetalálkozott volna, és meg is találták volna ütet, hogy Gyulaffinak írna felölök. Ekkor ez tájban 2. Junii jutott vala Halmági István [Raduly havaseli vajda követe] egy boérral, kinek neve Sima posztelnik, ide Kolosvárra, kit az vajda Bocskaihoz küldött föl követségben. Adta melléje Gyulaffi Sigefridus Ribist és Allia Farkast, kik oda föl comitálnáják. Megakadván ezen a hiren, minek előtte innen Kolosvárról megindulnának, igen expostuláltak Halmágival, Halmági constanter affirmálta, hogy ne higyjék, mert hitire semmi abban nincs, nem úgy bocsátatott volna ű el az ű urátul, hanem az vajda körül való magyarság bucsuzik volt akkor, hogy ű (Memhet pasa irta volt Raduly

vajdának, hogy végezzen Bocskaiával, mert nem leszen jó dolga, úgy bocsáttá Halmágit) kiindult, azok júnek nem egyebek. Végre mikor még is hitelt nekie nem adnának, azt mondta, nem kelle[ne] ugyan szolgának ura dolgában mindent kimondani, se urát erőtléneteni, de ha immár ugyan meg kell mondanom, hitemmel merem mondani, hogy háromezer emberrel szin néppel nem bir, megnyughattok rajta.

Halmágy követsége pedig ebben vagon:

Azon kéreti Bocskait az vajda, hogy ne tartson ellent benne, ne is törekedjék ellene, maradhasson meg székiben, kételen volt vele eddig, ha hitetlen nem akart lenni, hogy megállja az német császárnak adatott hitit. Nem is vádolja lölki ismereti abból, hogy mind ez ideig is vétket tett volna, hanem igazán szolgálta az németet, mint urát. Most immár látnája, miben legyen jól a dolog, tudnia illik, hogy Isten Bocskai uramnak Magyarországot kezében adta volna, tudja pedig és látja azt is, hogy a kié Magyarország, Erdél is azé. Ne adja azért isten, hogy ellene tusakodjék semmiben, hanem a mely hűséggel német császárnak tartozik, azt Bocskai uramra fordítja, és mind élni mind halni vele együtt akar, tüle semmit ne tartson, ne is vegye be mindeneknek reá való árullatásit, mert nem volna semmi csalárdság benne, kit meg is mutat, valamikor az szükség kívánja és Bocskai uram neki parancsolná. Ez volna az oka, hogy ű is immár látván az németnek ez országoknak megoltalmazásában elégtelen voltát, az hatalmas császárhoz kötelezte volna magát, kinek immár mind zászlaja és mind egyéb instrumentomi, melyekkel az török szokta meg-confirmálni az vajdákat, nála volna.

1605. Megértvén Gyulaffi, hogy az magyarok júnek Havasalföldéből, Kamuti Farkas és Vass Ferencz bocsáttá eleikben. Ezek hozták el. Bedő István igen elsietett volt, hogy előbb érje az magyarokat Rác Györgynél, mert Rác György is 16 lovagot bocsátott volt hozzájuk és sok ígirettel captálta őket, hogy melléje álljanak. De azt az 16 lovagot egy része a mi hadunknak Fogaras táján találta és igen megpallották őket, három kozákot elevenen fogtak el és két rácot. Nyolcz sebes szaladt el. Mód nélkül kezdték meg a miénkek őket, hamar kimutatták magokat nékiek, mert egy sem szaladt volna el benne. Rác György nemhogy az vajda eleiben indult volna, de ki sem jött Meggyesből. Ez az havasali magyarság válogatott, igazán szin nép és erős had, Bocskai hadában is számot tennének. Vannak pedig ezek az magyarok 8 százan. Az igen válogatott

közzülök 600, harcra valók, az kétszáza szolgál rend, de ezek sem megvethetők. Kopjás közzülök 275, mind kozák módra vannak az többi, egy sincs közzülök, a kinek öt vagy 6 lova nem volna; tatár módra öszve fűzik őket, és úgy viselik velek, hol egyikre hol másokra ülnek. Nyughatatlan nép. Immár enni-hánszor mentek Gyulaffihoz, hogy adjon munkát nekiek, mert ők az henérést nem szokták. Öt forintot kívántak óra személyekre. Meg is ígérték nekik. Előttök járó Török István, ki Havasalföldében is kapitányok volt.

Szent Antal estin jutta Kolosvárra Dávid deák, alias Vöröss Dávid karka, kit az fejedelem azért bocsátott be, hogy nincs kinek hinni, hanem lásson mindeneket meg, és neki elhiszi szavát. Értette volt az fejedelem az ide be való bontakozott állapotot és a főrend közt való egyenetlenséget is Imrefitül; azonképen Rác György által esett dolgot is Gyulaffin. Látnája jól meg azért, mint és hogy volnának az erdéli dolgok és hova tendálna az embereknek elméjük. És ha mi módon Rác Györgyöt is reconciliálhatnájak, praeveniálhatnájak az sok incommoditásokat, ne menne vérontással ez dolog véghez, és ne veszne ennél is inkább az elpusztult hazánk. Nézte azt is benne, hogy az lippai rácság fölzendült, kik ha forte Rác György meggyőzetetnéjek is, félő volna, hogy oda confugálna és Lippában beszorulván, nagyobb motusokat excitálna. Ezt hogy anticipálnája, ugyan akkor, hogy Dávid deákot megindította, Imrefi [Jánost] is akkor expediálta Lippára ad sedandum tumultum rascianorum. Gyulafi táborából úgy mint magától (az mint nekem monda) [Vöröss Dávid] irt egy levelet Rác Györgynek, kiben megmutatta neki, mely maga gondolatlanul cselekedik, és hogy igen nádszálhoz támaszkodott volna, mely eltörik kétség nél[kül] és nem csak elesik, de kezét is megsérti. Elég volna immár eddig az vitézségben, gondolkodnéjek másképpen állapotja felől, még nem volna késő, hinnéje meg, hogy maga sem tudna többet kívánni, a mivel neki az fejedelem lészen, ha szót fogad; csodálja, mi bolondította meg, hogy még sem veszi eszében magát, hiszen nem most esmernéjek egymást. Nem volna jó neki falu fejében kardot vonni. Értette, hogy aval biztatja magát, hogy most Basta 18 álgyuval lüetnéje Kassát, de hadna békét aféle szász hirnek, nem tunnája Bastát hol volna. De tudom ezt, úgymond Dávid deák, hogy Bécs mellett amaz szép vadkertet úgy nem találnád, az mint hattad. Az szép faluknak is nem csak Bécs táján, hanem Bécsben fölül is higyed, hogy csak az helét találnád nagy földön Bécsen. Ezt én irom és

én tülem értesd. A te híredet te lássad, hol vetted, kívánnám, hogy jobb postád lett volna.

Az táborban történt némely dolgokat perstringálok leviter, kik ez napokban történtének. Rácz György értvén naponként való gyülekezetit Gyulaffi táborának, szállott Dános mellé Meggyesről (*vicus est saxonicus*), a miénkek reá mentek volt csak számosan, hogy táborát tentálják, nem hogy valami derék dolgot próbáljanak, és ellenkezzenek vélek, végre megbizakodván, annyira bementenek volt táborában, hogy hordó bornak is ennihánynak vágták az fenekét és 16 fejet hoztak; és ha derekasan lettek volna a miénkek, bár csak 300 lovag nihil certius, hogy ugyanakkor vége lett volna az dolognak mindgyarást, az Rácz György hadának az színe megfutamodott volt előttök. Másnap penig az miénkek derékképpen reá akartak menni. De eszében vévén magát, visszaszállott Rácz György és Segesvár mellé kapcsolta erős és igen szoros helre magát. Sokan culpálják ezt az mieinkben, hogy az occasióval nem éltének és ott Dánosnál *in loco plano* nem *aggrediálták* Rácz Györgyöt, de Rácz onnét való elsietése cselekedtette velek, ki ott semmit nem késett, mert látta az helnek alkalmatlanságát. *Accedált* az moldvai hadnak is jüetele. Ezeknek az kapitányok sietséggel bocsátott Gyulafihoz, kérte ezen istenért is, ne vívjon meg vele, míg ű is el nem érkezik, ezt az gyalázatot ne cselekedje az ű urán, holott azért bocsátták őket, hogy vérek hullásával szolgáljanak ez országnak. Mi haszon, ugymond, ide való fárottságunkban, ha addig ű nagysága megvív vele? Vannak ezek ötezeren, Kemény Boldizsár regestomokat is látta, igen jó szerrel. Jutottak ezek Gyulaffihoz 21. Junii Fejéregyházra. Eddig csak az gyalog is reá ment volna, ha reá bocsáttá volna Gyulaffi, és az moldvai hadat nem várták volna. Legfüebb oka, miért Dánosnál nem *aggrediálták* Rácz Györgyöt, ez volt, Gyulaffi kért volt kölcsön pénzt Mátyus Jánostul, Mátyus házához ment volt az pénzért, ű nála nélkül nem indulhattak reájok.

Die XVII. Junii napestig ellenkeztenek a miénkek az Rácz György hadával *velitatione militari* Fejéregyház és Segesvár közt. Csonka Jánost bocsáttá volt Rácz György, hogy meglássa az Gyulaffi táborát, ki mikor az viz mellett jargallana és látnája, hogy régi hadbeli társai, kikkel Havasalföldében együtt militált, ott volt[ak], igen sirt és azt mondta, hogy nem lehet egyéb benne, Rácz György mellett kell lenni, mert erős hitre megeskettette, Gyulafinak szolgálatját izente. Ez alatt nem szünt

meg az ellenkezés. Paulo post ezt az Csonka Jánost ellőtték az miénkek. Azután Deli [Markót] lútték el és Nagy Gergelt is, Brankovits János alól is ellőtték lovát. Ezek voltak fűhadnagyi Rác Györgynek. Ez nap találták Szalai Ferencznek is az tomporát lüni, egy muskatéros német lútte az ellenkezésben, mert minden két lovag közt egy gyalog muskotéros német vagyon, meg fogja az kengyelt és velek procedál, és az hol szükség, lütönt lő.

Ezeket Görgénben vitték gyógyítani. Hada Rác Györgynek nem olyas, magyar hadának lovagnak neve az hogy kétszáz, de az rabok, kiket naponként fognak, bizonynyal mondják, hogy annak is héa vagyon. Az kozák nincs szintén 400, noha az neve az, mindezek között is 60 kopjásánál több nincsen. Az német ki gyalog puskás, harmadfél száznál ennihányal több. Derék hada az parasztságból áll, ennek is az java, az, a kit az szebeniek adtak, noha az segesváriak is adtak és az meggyesiek. Meggyesben semmi hadat nem hagyott, hanem most szedik az meggyesiek ötödét az parasztságnak. Szombat és vasárnap az ellenkezés után mind temetkeztenek.

Rác György Segesvárott vagyon, most viszi föl irását Kékedi; addig mig válasza nem lészen, nem mer kin járni, az maga ráczitul fél leginkább.

Az szebeniek megígirték Rác Györgynek, hogy megszerzik az erdélyi vajdaságot nekie az római császártúl, csak vigye véghez az elkezdett dolgot. Ez a Rác György mindenkoron fejedelemségre vágyatt, Bastánál is alattomban mind abban törekedett, hogy az havasali vajdaságot adja nekie, hánta vetette erősen magát, mint és hogy szolgál. Nyilván való dolog ez is, hogy ű árulá füképpen kardinált [Báthori Andrást] el Mihály vajdának, addig jártatá be hozzája, ű lén oka kijüetelinek. Az tyrannist is Mihály vajda akaratjából ű kezdé el, ű ölette meg a székelyekkel elsőször is Szömöre Mihált és Farkas Ferenczet Segesvárott, ezen indula meg az nemesség, úgy állának el Mihály vajda mellől, és oztán csak kevés vártatva Székely Mózes is úgy subducálá Mihály vajda mellől magát. Élete is ennek az Rác Györgynek fölöttébb parázna, rut adulteriumokat et virginum corruptelas notabiles cselekedett most is, a míg Meggyest volt.

1605. Die 21. Julii 520 válogatott ráczot bocsátott Rác György ki Segesvárról, hogy valamiképpen az álgyukat Udvarhelről elhozzák. Hire lett ebben az miénkeknek, felen állottanak lesben, reá várták űket, és körül vevén, úgy megverték, hogy

abban csak illő-fillő szaladt el. Előttök járó hadnagyokat is Csonka Jánost elfogták. Ugyan ezen nap más renbeli hada Gyulafinak talált ott a tájban száz lovag ráczra. Ezekben egy sem szaladt el, Bethlen Farkas írja Biró uramnak, az levelet is láttam. És inti az kolosváriakat, hogy vigyáztassanak, mert futó félben vagyon Rácز György, nem tudják, mely felé fog.

1605. Az szászság az universitas pöcséti alatt hittel Bocskai uramnak kötelezte magát éppen, és palam protestáltanak, hogy ezután semmi közök Rácз Györggyel nem lészen, sótt ex professo ellenségeknek tartják. Az német commissariusok ezen instáltak Gyulafinál, hogy az szebenieknek parancsoljon, hogy két fő polgárt rendeljenek melléjek, kik őket fölkesérjék békeségesen Bocskaihoz. Most ebben az dolog. Így irtak biró uramnak die 25. Julii az táborból, mert az szászok két hetet kértek volt Gyulaffitúl. Ez kitelvén, úgy adtak levelet az universitas pöcséti alatt. És készek, valamikor isten az fejedelmet behozza, fejenként megeskedniek.

Fejér Mihály és Christoph János brassai polgárok járták ezt a békesség dolgát eleitúl fogván Haller Gáborral együtt az egész szászság képében. Ugyanakkor Rácз György is erős hitlevelet addot volt, de az mint azután megtetszett, hamis volt minden dolgában, mint rácz, kiben nincsen tekéletesség. Gyalut itt az tanácsurak meg is igirték volt neki és az fejedelemlnél is törekedtek mellette sedulo. De fölötte állhatatlan az Rácз György, datis literis minek utána fidem fecisset per literas nostras Udvarhelszékre reá küldött, és onnét sok barmot és praedát vitetett el in suam rupellam Segesvárra. És így immár háromszor ludificálta őket.

1605. Holt Gyulaffi László Köpeczen in Sicilia die 28. Julii hora decima ante meridiem. Vitték mingyárust [Szilágy] Csehben. Maradt ez mostani feleségétül Szécsi Margittól [helyesen Katától], Szécsi Tamás leányátúl 2 leánkája. Az asszony penig pregnans. Ez az Gyulaffi László második fia volt amaz nagy hirü magyar Achillesnek Gyulaffi Lászlónak, kinek vitézségét mind e világ tudja. János király fiának hivataljára jött volt be Erdélyben, anno 1568. esztendőben, ki igen nagy böcsületben tartotta minden szolgálai fölött, és Csehet cum amplissima ditione et nomine comitis adta volt neki minden tartományával. Azután István királynál is hasonló böcsületben volt, kinek, mikor az lengyel királyságra bemenne, minden hadának generális kapitánya volt. Holt penig meg Bátori Christoph idejében

Szilágycsehhez való falujában Udvarhelt 13. Maji hora 3 a meridie, sepeliturque [eltemteték] in Cseh 23. ejusdem mensis. Csodálkozhatik méltán akárki is rajta fátomin, menni nagy szerencsétlenségeken ment által és hogy inter tot pericula, quibus perpetuo exposuit, csendes exitusa lett ágyában, holott életében csak bajt is ötször vitt halálíg fő nevezetes vitéz törökökkel, eo successu isten vele lévén, hogy mindenik keze miatt holt meg. Kopját penig törökkel szemben annit tört sok heleben, de fűképpen az Balaton jegén (mert beszprémi fő kapitánya volt az császárnak), hogy számát sem maga, sem más nem tudta. Mely dologban tanta felicitate polleált, hogy végre nonnisi mutató habitu [álruhában] törhetett kopját, nem ismervén meg, mert az török semmiképpen reá nem ment volna, látván nagy felicitását in tali congressu, mert ritkán tört valamely törökkel kopját, hogy vagy meg nem ölte volna, vagy penig meg nem sebesítette volna. Ez consttál, hogy Hegyesd nevő vár alatt, mely vár az Balaton mellett vagyon Csobánczhoz az mi patrimoniumunkhoz nem messze, az hegyesdi török vajdát, qui eum provocaverat, úgy találta volt öklelni, hogy által menvén az kopja az fegyver derekán, mind lobogóstul az hátán költ ki, melyet szekerczével vertek ki a török testéből, és azonnal megholt. Valami rab miatt vesztenek volt öszve. Török Ferencz az úr ezen az kopja törésén jelen volt és Pettő János is, császár tanácsa. Egy rossz lova volt efféle concursusra igen jó és bátor Török Ferencznek, azon tört kopját az törökkel. Minap is hozzá Darabos János házánál elő Török István, hogy Török Ferencztől az atyjátul hallotta, hogy szörnyebb öklelést ennél senki nem látott volna. In summa vulgatissimum ez az magyaroknál, hogy urban vakmerőbb vitézt Gyulaffi Lászlónál senki nem látott, noha akkor éltenek ezek az incomparabilis vitézek: Turi György, Balassi Menyhárt, Balássi János, Kamuti Balázs, Magyar Bálint, Zrini Miklós és a többi. Itt Erdélben teljességgel elkólikásodott vala. Nem szólok itt semmit sok szép hadak viselési felől, menni sok victoriát reportált számtalanszor az törököktől, elannira, hogy hire ez, hogy az portán az törökök az nevét in omnem memoriam beirták, és most is böcsületesen emlegetik. Ennek az vén Gyulaffi Lászlónak az atyja Gyulaffi István volt, az avusa Gyulaffi László. Ez is az fia kétség nélkül vitéz ember lett volna, kinek specimenjét is edálta Sigmond hadában Havas földében cum admiratione plurimorum, cum se densis turcarum agminibus unus viriliter inferet [midón a sűrű török hadba férfiasan egyedül belevágott]. Az atyjának második

[Erdélyi Magyar Adatbank]

fia volt, Forgách nemzet volt az anyja. Az bátyja Gyulaffi István volt, ki Gyulaffi Lászlónak az első feleségétül való volt. Gyulaffi Mihály ennél is vakmerőbb vitéz volt, az pápai fű kapitán, kit az törökök 1572. esztendőben mense Februario ölének meg. Ezt ű maga is Gyulaffi László nem szégyenlette megvallani, hogy jobb nálánál.

Ez velem együtt Gyulaffi János fia volt, mely Gyulaffi János egy volt Gyulaffi Lászlóval.